

V Praze dne 20. 6. 2018
Čj. OVA 460/18

Stanovisko

k

**Návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi,
ve znění pozdějších předpisů.**

I. Úvod

Sociální dávky poskytované do oblasti bydlení pomáhají občanům s krytím jejich nákladů na bydlení, a tím k zajištění a udržení jejich přiměřeného standardního bydlení. V současné době resort Ministerstva práce a sociálních věcí spravuje dvě dávky, a to příspěvek na bydlení ze systému státní sociální podpory a doplatek na bydlení ze systému pomoci v hmotné nouzi. Osobě, která užívá tzv. substandardní formu bydlení (např. jiný než obytný prostor, ubytovací zařízení), lze přiznat pouze dávku ze systému pomoci v hmotné nouzi - doplatek na bydlení, a to v tzv. případech hodných zvláštního zřetele.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi stanovuje podmínky nároku na tyto dávky a též upravuje řízení o předmětných dávkách. Do tohoto dávkového systému patří i doplatek na bydlení, který byl koncipován jako dávka, která má zajistit udržení bydlení jednotlivců a rodin s nižšími nebo žádnými příjmy tam, kde nestačí nebo kam nelze poskytnout příspěvek na bydlení ze systému státní sociální podpory. Doplatek na bydlení je individuálně-specifickou dávkou, která má podpořit osoby v hmotné nouzi které žijí v bytech, částech bytů a právě i v jiných prostorech než jsou byty. Vedle nedostatečného příjmu se testují i sociální a majetkové poměry osob, snaha zajistit si příjem vlastní prací, skutečná soužití v prostorech na bydlení, možnost najít si jiné přiměřené bydlení a odůvodněnost nákladů na bydlení.

Navrhuje se u jiného než obytného prostoru a ubytovacího zařízení snížit maximální částku, která může být zohledněna v těchto formách bydlení pro účely odůvodněných nákladů na bydlení, z dosavadních 80 % na 60 % normativních nákladů na bydlení ze systému státní sociální podpory. Hlavním cílem předkládaného návrhu je omezit nadužívání současného doplatku na bydlení, který je poskytován osobám užívajícím substandardní formu bydlení (tzn. jiný než obytný prostor, ubytovací zařízení). Předkládaná úprava by měla vést k tomu, že příjemci doplatku na bydlení budou vyhledávat standardní formu bydlení v bytech, kam bude moci směřovat vyšší státní příspěvek než je doplatek na bydlení příjemcům užívajícím substandardní formu bydlení.

Navrhované opatření se dotkne zhruba 7 500 příjemců doplatku na bydlení z celkového počtu příjemců (cca 8 600 příjemců), kterým je dávka poskytována do ubytovacího zařízení nebo jiného než obytného prostoru a kteří mají vyšší náklady na bydlení než je 60 % normativních nákladů na bydlení.

II. Připomínky a návrhy změn

Definice problému

Předkladatel uvádí, že ze současné praxe vyplývá, že doplatek na bydlení je poskytován v obdobné výši příjemcům užívajícím jeden pokoj v ubytovacím zařízení jako příjemcům bydlícím ve standardním přiměřeném bytě. Pronajímatelé takového substandardního bydlení pak mají neúměrné zisky. Toto tvrzení není nijak podloženo daty, ani není nijak analyzována neúměrnost zisků pronajímatelů. Údajné nadužívání této dávky také není nijak dokumentováno. Nejsou ani vyhodnoceny dopady nedávného snížení normativu pro ubytovny ze 100% na 80%. Není také provedeno porovnání nákladů na bydlení mezi ubytovnami, kde bydlí příjemci dávky, a kde ne (tj. ve kterých je zřejmě nájemné tržiště).

Zhodnocení rizika

Předkladatel upozorňuje, že pokud navržené opatření nepovede u všech pronajímatelů substandardního bydlení ke snížení nákladů na bydlení a příjemci doplatku na bydlení nenaleznou přiměřenější bydlení, budou tito příjemci muset část nákladů na bydlení hradit z jiných zdrojů, než je doplatek na bydlení. Podle předkladatele je v takovém případě možné předpokládat, že řada osob bude vystavena riziku ztráty bydlení, může dojít ke zvýšení práce na černo a k sociálním nepokojům ze strany těchto příjemců doplatku na bydlení. Výše uvedené zásadní riziko není nijak vyhodnoceno.

Stanovení variant

Kromě nulové varianty předkladatel navrhuje pouze jedinou variantu (Varianta II): Maximální částka, která může být zohledněna při užívání jiného než obytného prostoru nebo ubytovacího zařízení pro stanovení odůvodněných nákladů na bydlení, se snižuje z dosavadních 80 % na 60 % normativních nákladů na bydlení ze systému státní sociální podpory. 60 % normativních nákladů na bydlení např. pro dvoučlennou domácnost by tak v letošním roce bylo mezi 6712kč (Praha) a 4228kč (obec s méně než 10000 ob.) měsíčně. Kromě preferované varianty nejsou žádné další varianty stanoveny. Zde se např. nabízí varianta pozitivní motivace příjemců doplatku podporující jejich přechod do standardního bydlení či varianta nového způsobu zainteresovanosti obcí.

Předkladatel uvádí, že pokud by stát neposkytl jiné dávky na bydlení současným příjemcům doplatku na bydlení, snížení limitu povede k úspoře cca 300 mil ročně. Tento odhad není nijak podložen, přičemž předkladatel uvádí, že celková suma vyplacená v rámci doplatku na bydlení osobám užívajícím ubytovací zařízení je měsíčně cca 31 400 000 Kč, tj. cca 377 mil ročně. Situace, kdy osoby přejdou ze substandardního bydlení do standardního, tj. budou se kvalifikovat na vyšší sociální dávky, není analyzována (přičemž to by samozřejmě vedlo k vyšším nárokům na státní rozpočet).

Náklady ani přínosy pro pronajímatele a příjemce dávek nejsou dostatečně kvantifikovány. Není např. zřejmé, zda další tlak na snížení nepovede k dalšímu snížení kvality bydlení v ubytovnách. Tvrzení „V případě navrhované Varianty II jsou přínosy i snížení nákladů zcela zřejmé“ není možné kvalifikovaně ověřit.

Přezkum účinnosti regulace

Komise RIA vítá jasné nastavení data přezkumu (2 roky) a hlavní datový zdroj (statistické údaje o skutečných nákladech na bydlení, odůvodněných nákladech na bydlení)

Konzultace a zdroje dat

Předkladatel uvádí, že vycházel ze zkušeností ÚP, i když neodkazuje na žádná kvantitativní ani kvalitativní data, a že došlo k projednání v rámci Pracovní skupiny pro nepojistné sociální dávky Ministerstva práce a sociálních věcí, jejímiž členy jsou zástupci věcně příslušných sekcí MPSV, Generálního ředitelství ÚP ČR a Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí. Není zřejmé, zda došlo k projednání s obcemi (i když předkladatel očekává jejich součinnost při implementaci), neziskovými organizacemi zabývajícími se řešením otázky bydlení ani odbornou veřejností mimo MPSV, ÚP a VÚPS.

III. Shrnutí připomínek

Pracovní komise Legislativní rady vlády pro hodnocení dopadů regulace k návrhu **uplatňuje tyto zásadní připomínky:**

- 1) zhodnotit rizika současného stavu na základě analýzy dopadů nedávného snížení maximální částky pro stanovení odůvodněných nákladů na bydlení na dosavadních 80 %;
- 2) vyhodnotit reálné dopady na státní rozpočet, zejména v případě, že bude naplněn jeden z cílů návrhu, tj. bude docházet k přechodu ze substandardního do standardního bydlení, což si pravděpodobně vyžádá výplatu vyšších dávek;
- 3) vyhodnotit a podložit náklady a přínosy dostatečnou kvalitativní a kvantitativní analýzou;
- 4) vyhodnotit rizika spojená s návrhem včetně rizik pro obce.

IV. Závěr

Pracovní komise Legislativní rady vlády pro hodnocení dopadů regulace **doporučuje** Legislativní radě vlády, aby projednávání návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, **přerušila za účelem přepracování návrhu předkladatelem ve smyslu výše uvedených zásadních připomínek.**

Vypracoval:

Mgr. et Mgr. Marek Havrda, MA, MPA, Ph.D.

prof. Ing. Jiřina Jílková, CSc.
v. r.
předsedkyně komise

